

معرفی اجمالی

ساحت قوانین حقوقی

ضمیمه شماره ۱۹/۲۵ کتاب معرفی حکمت سرا

www.hekmatjoo.ir

ویرایش اسفند ۹۴

فهرست:

۱. تعریف ساحت..... ۲
۲. بیان هدف و ضرورت ارائه ساحت..... ۴
۳. ارائه تعریف و طبقه‌بندی حوزه‌های کلی..... ۵
۴. طبقه‌بندی و تعریف حوزه‌های اصلی و عنوان‌های اصلی..... ۸
۵. تعیین جایگاه کاربردی عنوان‌های اصلی..... ۱۳
۶. معرفی کتب و منابع موجود..... ۱۵
۷. معرفی متفکران و راه‌های ارتباطی با ایشان..... ۱۸
۸. ارائه تاریخچه ساحت..... ۱۹
۹. تعیین حداقل‌های ساحت..... ۲۱
۱۰. تعیین حداقل پیشنهادها برای ساحت..... ۲۲
۱۱. انطباق محتوای ساحت با کتب نظام فعلی..... ۲۳
۱۲. آسیب شناسی ساحت..... ۲۴
۱۳. شیوه‌های اختصاصی ارائه محتوای ساحت..... ۲۵
۱۴. معرفی ارزیابان و تصدیق‌گران ساحت..... ۲۶

یا حکیم

۱. تعریف ساحت قوانین حقوقی

واژه حقوق در زبان و ادبیات فارسی در معنای متفاوتی به کار رفته است که از جمله مهم‌ترین آن

می‌توان به معنای زیر اشاره کرد:

۱. مجموعه قواعد و قوانینی که به افراد جامعه حکومت می‌کند و افراد هر جامعه برای زندگی اجتماعی

باید از آن‌ها تبعیت کنند. مانند قوانین راهنمایی و رانندگی؛

۲. بیانگر نوعی امتیاز و توانایی است. مانند حق حیات و حق مالکیت و حق آزادی شغل؛

۳. اجرت و دستمزد کارگران و کارمندان دولتی و خصوصی.

حقوق مجموعه قواعد و مقرراتی است که نظم اجتماعی را تامین می‌کند. حقوق در نظام‌های حقوقی

ملی به روش‌های مختلفی ایجاد می‌شود: ۱. از طریق وضع قانون توسط قوه مقننه ۲. از طریق صدور

آئین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های دولتی در قوه مجریه ۳. از طریق احکام قضایی الزام‌آور در قوه قضائیه.

اشخاص خصوصی هم می‌توانند قراردادهای الزام‌آور قانونی را میان خود ایجاد کنند و در برخی وضعیت‌ها با

توافق یکدیگر سیستم‌های میانجی‌گری و داوری را جایگزین فرایند معمول دادگستری کنند.

قانون اساسی نقش انکارناپذیری در شکل‌گیری نظام حقوقی هر کشور دارد. نظام حقوقی نیز، خود شکل‌دهندهٔ سیاست، اقتصاد و جامعه است و روابط میان افراد را هدایت می‌کند.

موضوع اصلی علم حقوق، مقررات و قواعد الزام‌آور اجتماعی است؛ اما علاوه بر آن از موضوعات دیگری سخن به میان می‌آید:

۱. تطابق داشتن یا نداشتن قواعد حقوقی بر عدالت و ارزش‌های اخلاقی؛

۲. لزوم ثبات یا تحول این مقررات؛

۳. ریشه‌یابی وقوع جرایم و راه‌های پیشگیری از آن‌ها.

علمی که در رابطه با علم حقوق هستند عبارت‌اند از: ۱. جامعه‌شناسی؛ ۲. روان‌شناسی؛ ۳. علوم سیاسی؛ اقتصاد؛ ۴. تاریخ؛ ۵. فقه.

به طور کلی حقوق مفهومی عام دارد. یعنی شامل مجموعهٔ مقررات و قواعد و اصولی می‌شود که روابط و مناسبات میان اجتماعات و افراد جامعه را به نحو متقابل تنظیم می‌کند.

در تعاملات اشخاص با یکدیگر هر شخص بر دیگری، مطالبات (دریافت‌ها و انتظارات) و دیونی (بدهکاری) دارد که این مطالبات و دیون بر اساس قوانین حاکم بر جامعه ملی یا جهانی است. البته لازم است بگوییم که منظور از طلبکاری‌ها و بدهکاری‌ها الزاماً تبادلات پولی و مالی نیست.

در حکمت‌سرا منظور از ساحت حقوق، مجموعهٔ قوانین و ضمانت‌هایی است که در آن مطالبات و دیون هر یک از اشخاص جامعه بر دیگری تبیین می‌شود؛ به صورتی که اجرای این مطالبات و دیون موجب استواری و هماهنگی روابط بین فرد و جامعه شود.

۲. بیان هدف و ضرورت ارائه ساحت قوانین حقوقی

- لازمه هر زندگی اجتماعی آشنایی با موضوعاتی است که در ارتباط با علم حقوق است.
- هر زندگی دارای بُعدی اجتماعی است. این بُعد تعاملات مربوط به خود را دارد؛ پس بر ساحت جو واجب است که ویژگی‌ها و توانمندی‌ها و اختیارات تعیین شده اجتماعی‌اش را بشناسد.
- با توجه به اینکه طبق قانون اساسی و کالت در ایران الزامی نیست؛ بنابراین بهتر آن است که مردم از قوانین شناختی نسبی داشته باشند و از حقوق شهروندی آگاه باشند.
- هر انسان فرهیخته و کمال‌جویی باید به دنبال احقاق حقوق الهی و عدالت اجتماعی باشد و هر منتظر ظهوری لازم است حقوق خود و مردم و اجتماع را بشناسد و به کار ببندد.
- با توجه به ضعف رسانه‌ها و مراجع صلاحیت‌دار در آموزش موضوعات حقوقی به مردم، لازم است مردم در این باب خودشان اقدام کنند و موضوعات حقوقی را تا حدی فرا بگیرند.

۳. ارائه حوزه‌های کلی به همراه تعریف و طبقه‌بندی حوزه‌های کلی ساحت قوانین حقوقی

الف. حقوق ملی (داخلی)

مجموعه مقرراتی است که روابط بین افراد یک جامعه را با یکدیگر و روابط آن‌ها را با دولت متبوع مشخص می‌سازد و تحت نظم و قاعده در می‌آورد و معمولاً در داخل یک کشور قابل اجراست. این حقوق مخصوص دولت خاصی است مانند حقوق ایران یا حقوق فرانسه.

حقوق داخلی شامل:

۱. **حقوق عمومی:** قواعد مربوط به سازمان دولت و طرز عمل آن و مقررات مربوط به سازمان‌های دولتی و یا روابط بین مردم و دولت را تنظیم می‌کند. روابط دولت و سازمان‌های وابسته به آن و مأموران آن‌ها با افراد جامعه در قلمرو این شاخه از حقوق می‌گنجند. مهم‌ترین مقررات حقوق عمومی هر کشور در قانون اساسی بیان شده‌است.

به عبارت دیگر مجموعه مقررات مربوط به تنظیم روابط افراد و دولت است که در بردارنده مقرراتی در زمینه سازمان و تشکیلات دولت است.

حقوق عمومی به عنوان یکی از دو شاخه مادر حقوق در برابر حقوق خصوصی قرار می‌گیرد. این حقوق به روابط افراد جامعه با یکدیگر می‌پردازد. حقوق عمومی خود به چند شاخه تقسیم می‌شود که حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق جزا و حقوق بین‌الملل عمومی از مهم‌ترین آن‌هاست.

۲. **حقوق خصوصی:** به مجموعه قواعد و مقرراتی می‌گویند که در روابط بین افراد حکومت می‌کند. مثل روابط مالی یا خانوادگی که در این حقوق منافع افراد را در روابط بین آنها تأمین می‌کند.

یکی از دو شاخه اصلی علم حقوق است. حقوق خصوصی در مقابل حقوق عمومی قرار می‌گیرد که به روابط میان افراد با مأموران دولت و انتظام سازمان‌های دولتی می‌پردازد.

ب. حقوق بین الملل (خارجی)

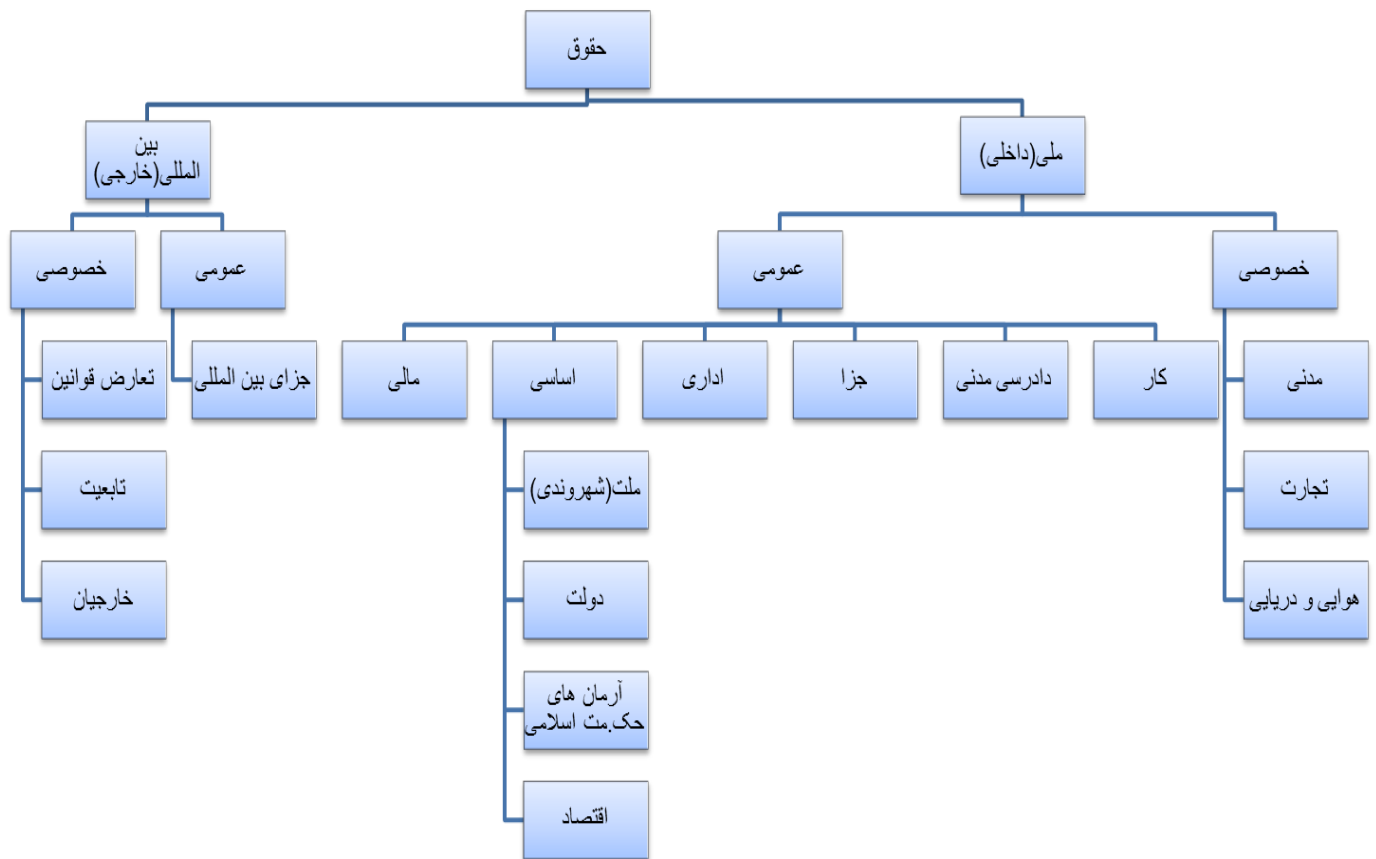
مقابل حقوق داخلی است و عبارت است از قوانین حاکم بر روابط بین دولت‌ها و سازمان‌های بین المللی. به عبارت دیگر به مجموعه قوانین پذیرفته شده‌ای اطلاق می‌شود که روابط میان ایالات یا کشورها را مقید می‌کند.

حقوق بین الملل به بررسی موضوعات زیر می‌پردازد:

- رابطه دولت‌ها با یکدیگر
- رابطه دولت‌ها با سازمان‌های بین المللی
- رابطه سازمان‌های بین المللی با یکدیگر

۱. **حقوق خصوصی:** ناظر بر روابط افراد کشور با اتباع کشورهای دیگر است یا مربوط به روابط افراد کشور با دولت‌های خارجی است. موضوع حقوق بین الملل خصوصی در واقع حل قواعد تعارض است و هدف آن تعیین دادگاه‌های ملی صلاحیت‌دار و قانون ملی برای تنظیم روابط بین المللی است.

۱. **حقوق عمومی:** مقررات مربوط به روابط دولت‌ها در زمان صلح یا در دوران جنگ است. پس تمامی قراردادهای بین المللی و عهدنامه‌های منعقدشده بین دولت‌های از ملحقات این رشته است. مقررات حقوق بین الملل عمومی فاقد ضمانت اجراست و بیشتر جنبه اخلاقی دارد.

۴. عنوان‌های اصلی به همراه تعریف و طبقه‌بندی حوزه‌های کلی ساحت قوانین حقوقی

حقوق مدنی: حقوق خصوصی عادی است. قواعد و مقرراتی که حاکم بر روابط عادی بین مردم است. برخی از موضوعات داخل در حقوق مدنی عبارت است از: خانواده، مالکیت، وکالت، اجاره، رهن، کفالت، مزارعه و مساقات، شرکت، عاریه، طلبه، مضاربه.

حقوق مدنی در حقوق خصوصی نقش مادر را ایفا می‌کند و حقوق اساسی نیز در زمینه حقوق عمومی نقش پایه و اساسی را ایفا می‌کند.

حقوق تجارت: مجموعه قواعد و اصولی است که روابط حقوقی و معاملات بین تاجران و امور تجاری را تعریف و تنظیم می‌کند. به موضوعاتی چون بازرگانان و شرکت‌های تجاری، اسناد بازرگانی مانند معاملات بانکی، بورس، بیمه، حمل و نقل، دلالتی، ورشکستگی، تصفیه امور و ورشکستگی می‌پردازد. در هر کدام از این موضوعات، اصول کلی حقوق تجارت تشریح شده است.

حقوق تجارت نتیجه عادت‌ها و رسوم متداول بین اقوام مختلف است که با پیدا شدن نیازهای جدید در هر دوره، احتیاج به پیروی از اصول و قواعد مخصوصی را دارد و سازمان جدیدی به وجود می‌آورد. منبع اصلی حقوق تجارت قوانین تجاری است.

حقوق هوایی دریایی: قواعد مربوط به مالکیت کشتی‌ها و مسئولیت ناخدا، حمل و نقل دریایی، بیمه و خسارات دریایی و کشتیرانی در آب‌های داخلی را شامل می‌شود.

حقوق کار: شامل مقرراتی راجع به تنظیم روابط کارگر و کارفرماست که این حقوق کاملاً جدید است.

آئین دادرسی مدنی: مجموعه مقررات و قواعدی است که راه‌های احقاق حق و اثبات دعوی در محاکم را مشخص می‌کند.

حقوق جزا: مقررات و قواعدی است که اعمال مخالف انتظامات عمومی و مغایر اخلاق حسنه را بیان می کند و مجازات متناسب را برای هریک معین می کند.

حقوق اداری: قواعد و نظامات مربوط به سازمان و تشکیلات وزارت خانه ها و روابط مستخدمان دولت و افراد حقوق استخدامی کارکنان و تکلیف آنان در برابر دولت است. به منظور حسن انجام خدمات عمومی و طرز عمل مأموران دولتی سازمانی به نام سازمان دیوان عدالت اداری وجود دارد که اشخاص ذینفع می توانند با تقدیم درخواست، طرح شکایت کنند.

حقوق اساسی: رشته ای از حقوق عمومی داخلی است که در آن سازمان عمومی دولت، رژیم سیاسی آن، ساختار حکومت، سازمان و وظایف و اختیارات قوای سه گانه (مقننه، مجریه، قضائیه)، حقوق و آزادی های فردی و اجتماعی، انتخابات و احزاب سیاسی و تبلیغات و نظایر آن بحث و گفتگو می شود. موضوع حقوق خصوصی از دو دیدگاه شکلی و ماهوی بررسی می شود.

حقوق مالی: حقوقی است که اجرای آن مستقیماً برای دارنده آن ایجاد منفعتی می کند که به پول تقویم می شود. حقوق مالی اعم است از حقوق عینی و حقوق دینی.

- حق عینی حقی است برای اشخاص بر اعیان اموال. حق عینی ممکن است تام باشد مثل حق مالکیت یا برای شخص حقوق جزئی در مال ایجاد کند، مثل حق ارتفاق و حق شفعه و حق انتفاع.
- حق دینی حقی است که بر ذمه افراد مستقر می شود، ممکن است تعهد به انجام دادن یا انجام ندادن امری یا تحویل مالی باشد.

در کنار این طبقه بندی، حقوق مالی دیگری مثل حق تألیف و حق اختراع وجود دارد.

حقوق جزایی بین‌المللی و حقوق بین‌المللی جزایی:

-حقوق بین‌المللی جزایی عام متشکل است از مجموعه قواعد حقوقی مربوط به کیفر جرایم بین‌المللی ناقض حقوق بین‌الملل که مهم‌ترین موضوعات آن تصمیم‌گیری برای جرائمی مثل قتل و غارت افراد غیرنظامی و نسل‌کشی است.

این تعریف شامل سه عنصر است: حقوق بین‌الملل جزایی که نحوه مبارزه علیه جرایم بین‌المللی را تنظیم می‌کند. در این باره اعمال کیفر به عامل نقض مقررات بین‌الملل با رعایت قواعد خاص و ویژه حقوق جزا که تصمیم‌گیری تنها شامل اشخاص حقیقی مجرم است.

کیفر ممکن است با ارتکاب یک جرم بین‌المللی مورد استناد قرار گیرد که در این باره قواعد حقوق بین‌المللی در جهت حفظ ارزش‌های عالی انسانی نظم اجتماعی بین‌المللی را برقرار می‌کند.

قواعد حقوق بین‌الملل جزایی قواعدی است حقوقی که از اراده دولت‌ها ناشی می‌شود.

-حقوق جزای بین‌الملل خاص یا حقوق جزای برون ملی به حقوق داخلی مربوط می‌شود و مربوط به قسمتی از حقوق جزای داخلی است و سعی آن در تعیین صلاحیت محاکم کیفری مملکت در زمینه مبارزه علیه جرایمی است که یک عامل برون مرزی در آن‌ها وجود دارد. این عامل برون مرزی مربوط به محل وقوع جرم و تابعیت مرتکب جرم است.

آنچه در حقوق جزای بین‌المللی خاص مطرح می‌شود، به طور خلاصه عبارت است از صلاحیت دولت‌ها در کیفر جرایم ارتكابی در خارج از قلمرو آن، جرایم ارتكابی به وسیله اتباع دولت در سایر کشورها و جرایم ارتكابی به زیان کشور توسط اتباع خودی یا بیگانگان در خارج از کشور. به این ترتیب تفاوت حقوق بین‌المللی جزایی با حقوق جزای بین‌الملل این است که در حقوق بین‌المللی جزایی ناشی از توافق دولت‌هاست که در حقوق جزای بین‌الملل حاصل صلاحیت قانونی هر دولت است.

حقوق تعارض قوانین: یکی از مباحثی که در حقوق بین‌المللی خصوصی داریم معرفی قواعد حل تعارض قوانین است. اگر حقوق داخلی همه کشورها یکسان بود و هیچ اختلافی نداشتند یا اگر روابط بین اتباع کشورها نبود و جمعیت هر کشوری در قلمرو آن کشور زندگی می‌کردند و مسافرت فقط در داخل ممالک صورت می‌گرفت، نیازی به قواعد تعارض نبود؛ اما واقعیت این است که هم قوانین داخلی کشورها با هم متفاوت است و هم باقی‌ماندن همه اتباع در داخل کشور خود غیرممکن شده است. بنابراین مراجع قانون‌گذاری هر کشور باید شیوه‌های حل تعارض قوانین را به کار گیرند.

هدف از اعمال این شیوه‌ها، همان‌گونه که پیش از این آشکار شده است، یافتن قانون صالح برای حل و فصل اختلافات و دعاوی است.

حقوق تابعیت: قوانین مربوط به تابعیت در قانون اساسی و مدنی کشورمان آمده است. اصل ۴۱ و ۴۲ قانون اساسی و اصول ۹۷۶ تا ۹۹۱ قانون مدنی دربارهٔ تابعیت داشتن یا تابعیت نداشتن تصریح دارد.

اصل چهل و یکم: تابعیت کشور ایران حق مسلم هر فرد ایرانی است و دولت نمی‌تواند از هیچ ایرانی سلب تابعیت کند، مگر به درخواست خود او یا در صورتیکه به تابعیت کشور دیگری در آید.

اصل چهل و دوم: اتباع خارجه می‌توانند در حدود قوانین به تابعیت ایران در آیند و سلب تابعیت اینگونه اشخاص در صورتی ممکن است که دولت دیگری تابعیت آنها را بپذیرد یا خود آنها درخواست کنند.

تابعیت عموماً مبتنی بر دو سیستم است: سیستم خون و سیستم خاک. در ایران تابعیت به طور عمده بر سیستم خون متکی است، البته در مواردی از سیستم خاک برای کسب تابعیت استفاده شده است. با توجه به قانون مدنی ایران، کسی که از پدر ایرانی در ایران یا بیرون از کشور متولد شود ایرانی است اگرچه مادرش غیرایرانی باشد. اشتغال در برخی از کارها و دست‌یابی به شماری از مقامات دولتی نیازمند داشتن تابعیت

ایرانی است. در آمریکا و کانادا تابعیت به طور عمده بر سیستم خاک مبتنی است، البته سیستم خون هم جایگاه خود را در قوانین این کشور دارد.

انواع تابعیت:

۱. تابعیت تحصیلی یا ارادی

۲. تابعیت تبعی

۳. تابعیت تحقیقی

۴. تابعیت اجباری

حقوق خارجیان: اتباع خارجی مقیم ایران جز در موارد زیر از حقوق مدنی برخوردارند:

۱. در مورد حقوقی که قانون آن را صراحتاً منحصر به اتباع ایران نموده و یا صراحتاً از اتباع خارج سلب کرده است.

۲. در مورد حقوق مربوط به احوال شخصیه که قانون دولت متبوع تبعه خارجه آن را قبول نکرده است.

۳. در مورد حقوق ویژه که صرفاً از نقطه نظر ج * در این بخش از جلد اول کتاب حقوق بین الملل خصوصی تالیف دکتر محمد سلجوقی - انتشارات دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۰ بهره گرفته شده است.

۵. تعیین جایگاه کاربردی ساحت قوانین حقوقی

الف. حقوق مدنی:

* در اینجا پی می‌بریم که در مقام انسان زنده و سالم چه حقوقی داریم و چه زمانی می‌توانیم این حقوق را به اجرا بگذاریم یا در اصطلاح حقوقی «استیفا» کنیم.

* با عقل معاش آشنا می‌شویم.

* اینکه چگونه قرارداد ببندیم و چگونه به قرارداد عمل کنیم. تا چه زمانی به قرارداد پایبند باشیم. چگونه طرف مقابل را ملزم به اجرای قرارداد کنیم و چه زمانی ذمه ما از قرارداد «بری» می‌شود.

* پی می‌بریم در عالم حقوق تک‌تک کلمه‌ها دارای بار معنایی هستند که این بار معنایی یک‌سری حقوق و وظایف را برای ما به همراه می‌آورد.

* با اعمال و وقایع حقوقی آشنا می‌شویم. تفاوت عمل با واقعه این است که عمل با قصد و اراده ما است مانند خرید و فروش کالا؛ اما واقعه با قصد و اراده ما نیست مانند مرگ. پس هم عمل و واقعه حقوقی دارای بار است و هم پیامدهای این دو.

* با شخص حقیقی و تکالیف و حقوقش آشنا می‌شویم.

ب. حقوق جزا و جرم‌شناسی:

* می‌فهمیم هر فعلی جرم نیست و باید در این قانون به طور صریح به آن اشاره شود.

* گاهی ترک فعل یا انجام‌ندادن فعلی جرم است که این نیز در این قانون آمده است.

* یکی از مهم ترین موضوعات مطرح شده این است: ممکن است اعمال ما ارادی باشد، حال آیا اثر و پیامدهای عمل ما نیز به اراده ما است؟ به طور یقین چنین نیست.

ج. حقوق تجارت:

* به طور یقین در زندگی روزمره با چک و سفته و اسناد حقوقی و مالی سر و کار خواهیم داشت. این اوراق دارای بار حقوقی خاصی هستند و اشخاص گوناگونی را درگیر خود می کنند مانند کسی که چک را می کشد. کسی که حامل چک است. کسی که به عهده وی چک کشیده شده است. کسی که چک را ضمانت می کند.

* با اشخاص حقوقی و وظایف و حقوقشان آشنا می شویم.

د. قانون اساسی:

* پی می بریم که اساس و نظم هر مملکت به قانون اساسی آن مملکت است.

* پشتوانه تمام قوانین، قانون اساسی است.

* وظایف و اختیارات نهادهای مهم در کشور، در این قانون تعیین شده است.

* حقوق اولیه اشخاص در این قانون مشخص می شود. مانند حق رأی، حق تحصیل، حق انتخاب اقامتگاه و حق انتخاب شغل. حقوقی که ممکن است در قرن حاضر، در برخی ممالک رعایت نشود.

۶. معرفی کتب و منابع موجود دربارهٔ ساحت قوانین حقوقی

ردیف	عنوان کتاب	مؤلف / مترجم	انتشارات	سطح	حوزه کلی
۱	مقدمهٔ علم حقوق	دکتر ناصر کاتوزیان	شرکت سهامی انتشار	حکمتجو / مدیر ساحت	کلیات
۲	فلسفهٔ حقوق	دکتر ناصر کاتوزیان	شرکت سهامی انتشار	مدیر ساحت	کلیات
۳	قانون مدنی در نظم کنونی	دکتر ناصر کاتوزیان	میزان	حکمتجو / مدیر ساحت	حقوق مدنی
۴	حقوق مدنی	دکتر مهدی شهیدی	مجمع علمی فرهنگی مجد	حکمتجو	حقوق مدنی
۵	تاریخ حقوق ایران (از انقراض ساسانیان تا آغاز مشروطه)	دکتر محمد جعفر جعفری لنگرودی	چاپ گیلان	حکمتجو	کلیات
۶	دانشنامهٔ حقوقی (دو جلدی)	دکتر محمد جعفر جعفری لنگرودی	چاپ دانشگاه تهران	حکمتجو	کلیات
۷	مکتب‌های حقوقی در حقوق اسلام	دکتر محمد جعفر جعفری لنگرودی	چاپ ابن سینا	حکمتجو	کلیات
۸	حقوق جزای عمومی	دکتر هوشنگ	ویستار	حکمتجو / مدیر ساحت	حقوق جزا و جرم‌شناسی

حقوق جزا و جرم‌شناسی	حکمتجو / مدیر ساحت	ویستار	دکتر هوشنگ شامبیاتی	حقوق کیفری اختصاصی	۹
حقوق جزا و جرم‌شناسی	حکمتجو / مدیر ساحت	جنگل، جاودانه	دکتر محمد مصدق	نوآوری‌های قانون جدید آیین دادرسی کیفری	۱۰
حقوق مدنی	حکمتجو	مؤسسه فرزندگان دادآفرین	دکتر شهبازی	جزوه چاپی حقوق مدنی	۱۱
فقهی	مدیر ساحت	دارالفکر	علی محمدی	شرح اصول فقه مرحوم علامه مظفر	۱۲
فقهی	حکمتجو	میزان	ابوالقاسم گرجی	آیات الاحکام (حقوقی و جزایی)	۱۳
فقهی	حکمتجو / مدیر ساحت	مرکز نشر علوم اسلامی قواعد فقه بخش مدنی ۲ ناشرش انتشارات سمت است.	سید مصطفی محقق داماد	قواعد فقه دوره چهارجلدی	۱۴
فقهی	مدیر ساحت	کتاب طه	ترجمه سید مهدی دادمرزی	فقه استدلالی	۱۵
-	حکمتجو			قانون‌های اساسی، مدنی، تجارت، جزا	۱۶
کلیات	حکمتجو	صدرا	علامه شهید مرتضی مطهری	آشنایی با علوم اسلامی	۱۷
فقهی	حکمتجو	دانشگاه تهران	دکتر ابوالحسن محمدی	قواعد فقه	۱۸

کلیات	حکمتجو	سمت	مرحوم دکتر ابوالقاسم گرجی	تاریخ فقه و فقها	۱۹
کلیات و مبانی حقوق	حکمتجو / مدیر ساحت	میزان	دکتر سید ابوالفضل قاضی (شریعت پناهی)	بایسته‌های حقوق اساسی	۲۰
حقوق تجارت	حکمتجو / مدیر ساحت	دادستان، میثاق عدالت، کتاب آور	دکتر دمرچیلی دکتر فرحناکیان	قانون تجارت در نظم حقوق کنونی	۲۱

۷. معرفی دانشمندان و متفکران و راه‌های ارتباطی با ایشان دربارهٔ ساحت قوانین حقوقی

ردیف	نام و نام خانوادگی	تخصص	راه‌های ارتباطی
۱	آقای سرخویی		
۲	آقای دکتر مهدی شریف		
۳	دکتر صالحی		
۴	آقای سید جعفر شهیدی		
۵	دکتر صفایی		
۶	دکتر منوچهر موتمنی طباطبائی		
۸	دکتر هوشنگ شامبیاتی		
۱۰	دکتر محمد جعفر جعفری لنگرودی		
۱۱	دکتر جلالی	حقوق بین‌الملل عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان	۰۹۱۲۸۱۳۳۵۲۱
۱۲	دکتر حسین ادیب	حقوق جزا و خصوصی نایب رئیس کانون وکلا	۰۹۱۳۱۱۱۸۸۴۳
۱۳	استاد مجید بنکدار	حقوق جزا و خصوصی رئیس جامعهٔ اسلامی وکلا و برگزارکنندهٔ همایش‌های تخصصی حقوقی در اصفهان	۰۹۱۳۱۱۴۶۰۴۶
۱۴	سرهنگ علیرضا کریمی	علوم قضایی رئیس سابق کلانتری دادگستری «ابلاغ» مدیر فعلی دفتر خدمات قضایی دادگستری شعبه جی	۰۹۱۳۱۸۸۸۹۲۶

۸. ارائه تاریخچه ساحت قوانین حقوقی

به طور کلی حقوق به جامعه شناسی برمی گردد. وقتی بشر به زندگی جمعی روی آورد به این نتیجه رسید که باید ضوابطی بر این جامعه حکم کند و به تدریج این ضوابط تکامل یافت. در پیدایش قانون و علم حقوق می گویند: پیش از آنکه مورخان به نگارش تاریخ همت گمارند به حکم ضرورت ضوابطی به صورت عرف و عادت و اوامری از مظاهر زور و قدرت وجود داشته است و کم کم ضوابط و اوامر مزبور در قالب قانونی در آمده است. در مطالعه تاریخ حقوق، اهمیت حقوق کیفری که بیانگر تلاش نوع بشر برای ایجاد جامعه‌ای سالم بر پایه عدل و عدالت و مبارزه با ظلم و فساد و زورگویی است و توفیق در آن بر کسی پوشیده نیست.

در جوامع نخستین، حقوق کیفری اهمیت بسیار داشت؛ زیرا انسان در جوامع ابتدایی به قوانین طبیعی بیگانه بوده است و علت‌های به وجود آمدن پدیده‌ها را نمی دانسته است.

به طور کلی می توان گفت: در جوامع ابتدایی دو ویژگی مشخص وجود داشته که موضوعات حقوق کیفری از جمله میزان ارتکاب جرائم و تبهکاری را تحت تاثیر قرار می داده است.

ابعاد کوچک جوامع ابتدایی معمولاً متشکل از چند خانواده بود که به دلیل کمی اعضا برای ارتکاب جرائم علیه گروه بسیار دشوار می شد.

در جوامع ابتدایی خواسته‌های جمعی بر امیال فردی غلبه داشت و این امر موجب کاهش بزهکاران بوده است.

از تاریخ حقوق ایران باستان، چنین استنباط می‌شود که در آن دوران بسیاری از اصول پیشرفته حقوق جزای معاصر از قبیل: مبرابردن اطفال از مسئولیت کیفری در مقررات حاکم اجرا می‌شده است.

قضاوت و دادرسی در تمدن سومر، مصر، آشور، بابل و ایران باستان دیده می‌شود.

در تمدن بابل: قدیمی‌ترین قانون نامه مدنی که تمدن بشری سراغ دارد قانون نامه حمورابی است و مربوط به این تمدن است.

در فرهنگ‌های کهن ایران، یعنی تا پیش از تأسیس دولت‌های ماد و پارس، مفاهیم حقوقی با باورهای دینی و اعتقاد به انتقام الهی پیوند داشت؛ اما بعدها نظام قضائی با پشتوانه حکومت‌های متمرکز به صورت امری عرفی پذیرفته شد.

حقوق در دین مبین اسلام نیز بلندمرتبه‌ترین و پراهمیت‌ترین جایگاه را دارد.

۹. تعیین حداقل‌های ساحت قوانین حقوقی

حداقل‌هایی که حکمت‌جو بعد از ورود به حکمت‌سرا در طی ۴ سال آموخته است شامل:

- آشنایی بامبانی قانون‌های اساسی و مدنی و تجارت و جزا.
 - آشنایی با مبانی قواعد فقه و آیات الاحکام.
 - جایگاه ساحت در عالم هستی که به بینش حکمت‌جو به حقایق عالم کمک می‌کند.
 - در برنامه‌ریزی انجام شده استفاده از قواعد فقه و آیات الاحکام.
 - استفاده از فلسفه و چیستی حقوق و حتی تاریخچه حقوق.
 - تطبیق حقوق با آثار بزرگان.
 - امید است حقوق‌دان متعهد تحویل جامعه بدهیم نه حقوق‌خوان بی‌تعهد.
- به عنوان مثال در هر یک از عنوان‌های اصلی زیر حداقل‌های مشخص شده را دریافت کند:
- حقوق مدنی: نکاح و لوازم و ارکان آن، وصیت، وکالت، بیع، اجاره، قرض، رهن، هبه، ودیعه، عاریه، مسئولیت مدنی، ارث، وصیت و خانواده.
- حقوق تجارت: چک، سفته، برات، تفاوت‌ها و نحوه استفاده از آن‌ها، معاملات.
- حقوق اساسی: حقوق مربوط به افراد و حقوق دولت و قوا و نیز مسئولیت‌های سیاسی.
- حقوق جزا: اختیارات مأموران نیروی انتظامی و نحوه برخورد با آن‌ها، قصاص، قطع عضو، خسارات، انواع جرم‌ها.
- قواعد فقه: لاضرر، تسلیط، نفی سیل و ...

۱۰. تعیین حداقل پیشنیازهای برای ساحت قوانین حقوقی

اصول فقه بیشتر مبحث الفاظ

منطق کاربرد

علوم اجتماعی

۱۱. انطباق محتوای ساحت قوانین حقوقی با کتب نظام فعلی

عنوان‌های اصلی و فرعی این ساحت با کتاب‌های دانشگاهی امکان‌پذیر است.

۱۲. آسیب‌شناسی ساحت قوانین حقوقی

حقوق از دروسی است که قوانین ناسخ و منسوخ، مقدم و مؤخر دارد و افراد باید از آن اطلاع داشته باشند. بنابراین نیاز است که در فهمیدن و فهماندن این ساحت بهترین راه را پیش گیریم. این علم علمی است که ندانستن آن بهتر از اشتباه دانستن آن است.

در این علم ممکن است افراد به علت اشراف زیاد به قوانین، مرتکب تخلف‌های شدید شوند. همچنین ممکن است افرادی که در این حوزه فعالیت می‌کنند، دچار آسیب از طرف مقابل خود شوند به طور مثال وکلایی که در باب مواد مخدر فعالیت می‌کنند گاهی دچار ضرب و جرح از سوی افراد باندهای مواد مخدر می‌شوند.

از جمله آسیب‌های دیگری که ممکن است حکمت جویان را تهدید کند:

- مغرور شدن ساحت جو از اسم حقوق و جایگاه وکیل و قاضی در جامعه
- هدف حکمت جو فقط پول درآوردن باشد
- اصطلاحات این علم و توضیحاتش ممکن است حوصله حکمت جو را سر ببرد

۱۳. شیوه‌های اختصاصی ارائه محتوای ساحت قوانین حقوقی

بحث‌های حقوقی شیرین و پر کاربرد است؛ اما نیاز به مدرس دارد که خلأهای موجود در ذهن افراد را پر کند.

- برگزاری کلاس کارگاهی و ارائه نمونه‌های عملی ممکن است مفید واقع شود.

- بازدیدهای علمی از این مکان‌ها: کانون اصلاح و تربیت، کانون و کلا، دادگستری و دادسرا، شورای

حل اختلاف، دفاتر خدمات قضایی، حضور در نشست‌های حقوقی جامعه اسلامی و کلا.

- دعوت از وکلا و قضات کارکشته.

- تدریس با استفاده از پرونده‌های واقعی.

- برگزاری دادگاه‌های غیرواقعی «مجازی» به وسیله خود بچه‌ها یا حضور در این نوع دادگاه‌ها.

- برگزاری نشست‌های حقوقی هفتگی حتی با حضور حداقلی حکمت‌جوها.

۱۴. معرفی ارزیابان و تصدیقگران ساحت قوانین حقوقی

ردیف	نام و نام خانوادگی	تخصص	راه ارتباطی
۱	دکتر جلالی	حقوق بین‌الملل عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان	۰۹۱۲۸۱۳۳۵۲۱
۲	دکتر حسین ادیب	حقوق جزا و خصوصی نایب رئیس کانون وکلا	۰۹۱۳۱۱۱۸۸۴۳
۴	استاد مجید بنکدار	حقوق جزا و خصوصی رئیس جامعه اسلامی وکلا و برگزارکننده همایش‌های تخصصی حقوقی در اصفهان	۰۹۱۳۱۱۴۶۰۴۶
۵	سرهنگ علیرضا کریمی	لیسانس علوم قضایی رئیس سابق کلانتری دادگستری «ابلاغ» مدیر فعلی دفتر خدمات قضایی دادگستری شعبه جی	۰۹۱۳۱۸۸۸۹۲۶

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ

قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، برای خدا به داد بر خیزید [و] به عدالت شهادت دهید، و البته نباید دشمنی گروهی شما را بر آن دارد که عدالت نکنید. عدالت کنید که آن به تقوا نزدیکتر است و از خدا پروا دارید که خدا به آنچه انجام می‌دهید آگاه است.

«سورة مائده آیه ۸»